पापस्य लोको निरयो दुष्प्रकाशो नित्यं दुःखं शोकभूयिष्ठमेव । तत्रात्मानं शोचति पापकर्म्मा बहूः समाः प्रतपन्न प्रतिष्ठः ।

मिथो भेदाद्ब्राह्मणक्षत्रियाणां प्रजा दुःखं दुःसहञ्चाविशन्ति । एवं ज्ञात्वा कार्य्य एवेह नित्यं पुरोहितो नैकविद्यो नृपेण ।

तञ्चैवाभिषिञ्चेत तथा धर्म्मो विधीयते । अग्रं हि ब्राह्मणः प्रोक्तं सर्व्वस्यैवेह धर्म्मतः ।

पूर्व्वं हि ब्राह्मणःसृष्टिरिति ब्रह्मविदो विदुः । ज्येष्ठेनाभिजनेनास्य प्राप्तं पूर्व्वं यदुत्तरं ।

तस्मान्मान्यश्च पूज्यश्च ब्राह्मणः प्रसृतान्नभुक् । सर्व्वं श्रेष्ठं विशिष्टञ्च निवेद्यं तस्य धर्म्मतः । १८०५

अवश्यमेव कर्त्तव्यं राज्ञा बलवताऽपि हि । ब्रह्म वर्द्धयति क्षत्रं क्षत्रतो ब्रह्म वर्द्धते ।

एवं राज्ञो विशेषेण पूज्या वै ब्राह्मणाः सदा ।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि त्रिसप्ततोऽध्यायः ॥ ७३ ॥

॥ भीष्म उवाच ॥ योगक्षेमो हि राष्ट्रस्य राजन्यायत्त उच्यते । योगक्षेमो हि राज्ञो हि समायत्तः पुरोहिते ।

यत्रादृष्टं भयं ब्रह्म प्रजानां शमयत्युत । दृष्टञ्च राजा बाहुभ्यां यद्राज्यं सुखमेधते ।

अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं । मुचुकुन्दस्य संवादं राज्ञो वैश्रवणस्य च । १८१०

मुचुकुन्दो विजित्येमां पृथिवीं पृथिवीपतिः । जिज्ञासमानः स्वबलमुपेयादलकाधिपं ।

ततो वैश्रवणो राजा राक्षसानसृजत्तदा । ते बलान्यवमृद्नन्त मुचुकुन्दस्य नैर्ऋताः ।

स हन्यमाने सैन्ये स्वे मुचुकुन्दो नराधिपः । गर्हयामास विद्वांसं पुरोहितमरिन्दम ।

तत उग्रं तपस्तप्त्वा वशिष्ठो धर्म्मवित्तमः । रक्षांस्युपाबधीत्तस्य पन्थानञ्चाप्यविन्दत ।

ततो वैश्रवणो राजा मुचुकुन्दमदर्शयत् । बध्यमानेषु सैन्येषु वचनञ्चेदमब्रवीत् । १८१५

॥ धनद उवाच ॥ बलवन्तस्त्वया पूर्व्वं राजानः सपुरोहिताः । न चैवं समवर्त्तेत यथा त्वमिह वर्त्तसे ।

ते खल्वपि कृतास्त्राश्च बलवन्तश्च भूमिपाः । आगम्य पर्य्युपासन्ते मामीशं सुखदुःखयोः ।

यद्यस्ति बाहुवीर्य्यन्ते तद्दर्शयितुमर्हसि । किं ब्राह्मणबलेन त्वमतिमात्रं प्रवर्त्तसे ।

मुचुकुन्दस्ततः क्रुद्धः प्रत्युवाच धनेश्वरं । न्यायपूर्व्वमसंरब्धमसंभ्रान्तमिदं वचः ।

ब्रह्म क्षत्रमिदं सृष्टमेकयोनि स्वयम्भुवा । पृथग्बलविधानन्तन्नलोकं परिपालयेत् । १८२०

तपोमन्त्रबलं नित्यं ब्राह्मणेषु प्रतिष्ठितं । अस्त्रबाहुबलं नित्यं क्षत्रियेषु प्रतिष्ठितं ।

ताभ्यां सम्भूय कर्त्तव्यं प्रजानां परिपालनं । तथा च मां प्रवर्त्तन्तं किं गर्हस्यलकाधिप ।

ततोऽब्रवीद्वैश्रवणो राजानं सपुरोहितं । नाहं राज्यमनिर्द्दिष्टं कस्मैचिद्विदधाम्युत ।

नाच्छिन्दे चाप्यनिर्द्दिष्टमिति जानीहि पार्थिव । प्रशाधि पृथिवीं कृत्स्नां समन्तादखिलामिमां ।

एवमुक्तः प्रत्युवाच मुचुकुन्दो महीपतिः । १८२५

॥ मुचुकुन्द उवाच ॥ नाहं राज्यं भवद्दत्तं भोक्तुमिच्छामि पार्थिव । बाहुवीर्य्यार्ज्जितं राज्यमश्नीयामिति कामये ।

॥ भीष्म उवाच ॥ ततो वैश्रवणो राजा विस्मयं परमं ययौ । क्षत्रधर्म्मस्थितं दृष्ट्वा मुचुकुन्दमसम्भ्रमं ।